

23. Elektronik edebiyatın popöler türü: kişisel bloglar¹**Elif PALIČKO²****APA:** Paličko, E. (2023). Elektronik edebiyatın popöler türü: kişisel bloglar. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Arařtırmaları Dergisi*, (37), 393-413. DOI: 10.29000/rumelide.1405748.**Öz**

20. yüzyılın buluşları arasında önemli bir konumda değerlendirebileceğimiz “World Wide Web” (Web yahut WWW), edebiyatın da değişmesine katkı sağlar. Literatürde “elektronik edebiyat” yahut “dijital edebiyat” birçok türde karşımıza çıkar. Blog da elektronik edebiyatın popöler diyebileceğimiz türlerinden biridir. “Dijital çağ”ın başlangıcında kullanıcılar tarafından zirveye taşınan “weblog” veya “blog” türü, ilkin “internet günlüğü” şeklinde karşımıza çıkar. Blogların gördüğü ilgi, hızla çoğalmalarına sebep olur. Dolayısıyla blog yazarlarının (blogger) niteliği ve çeşitliliği ile birçok türde blog ortaya çıkar. Bu durum yalnızca kullanıcılar ile alakalı değildir. Popöler bir elektronik edebiyat türüne dönüşen bloglar için sağlayıcı servisler ve platformlar da çeşitlenir. Kullanıcının tüketimine yönelik güncellemeler ve geliştirmeler, blogların günümüzde de popölerliğini sürdürmesine katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada, kişisel blog türü özelinde, elektronik edebiyatta blogların yeri ve blog yazarlarının edebiyat ile olan ilişkisi değerlendirilecektir. Çalışma süresince taranan ve incelenen kişisel bloglarda öne çıkan en önemli özellik, yazarların elektronik bir “bellek mekânı” kurmalarıdır. Bu bakımdan şahsi ve sanal bir “bellek mekânı” kurgusu olan bu blog türü, aynı zamanda “tüketim toplumu”nun bir ürünü olarak gösteriye dönüşme eğilimindedir. Bir diğer öne çıkan nitelik ise kişisel blogların bir okul gibi işleyişi neticesinde, kullanıcılara çoğunlukla ücretsiz, “otodidakt yazarlık eğitimi” sunmasıdır. Etkileşimli bir ortamda yazma denemesi yapan kullanıcılar, kendi yazma deneyimlerini de okurlarına göre şekillendirir. Yazar ve okur arasındaki mesafeyi yok eden blog türü, böylece kendi topluluğunu da oluşturur. Bütün özellikleri bağlamında, kişisel bloglar elektronik edebiyatın popöler bir türüdür.

Anahtar Kelimeler: Kişisel blog, bellek mekânı, otodidakt yazarlık eğitimi, yazma denemesi ve deneyimi

¹ Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Haklı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %5

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 16.10.2023-**Kabul Tarihi:** 20.12.2023-**Yayın Tarihi:** 21.12.2023; **DOI:** 10.29000/rumelide.1405748

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Dr., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Literature, Department of Turkish Language and Literature (Ankara, Türkiye), elif.palicko@hbv.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0001-5582-7070, **ROR ID:** https://ror.org/05mskc574, **ISNI:** 0000 0004 7221 6011

Adres	Address
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi	RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
e-posta: editor@rumelide.com	e-mail: editor@rumelide.com,
tel: +90 505 7958124	phone: +90 505 7958124

Popular genre of electronic literature: personal blogs³

Abstract

The “World Wide Web” (Web or WWW), which we can consider as an important invention among the inventions of the 20th century, also contributes to the change in literature. In literature, “electronic literature” or “digital literature” appears in many types. Blog is one of the popular types of electronic literature. The “weblog” or “blog” type, which was brought to the top by users at the beginning of the “digital age”, first appeared in the form of “internet diary”. The attention that blogs receive causes them to proliferate rapidly. Therefore, many types of blogs emerge due to the quality and diversity of bloggers. This situation is not only about users. Provider services and platforms for blogs, which have become a popular type of electronic literature, also diversify. Updates and improvements for user consumption contribute to blogs maintaining their popularity today. In this study, the place of blogs in electronic literature and the relationship of bloggers with literature will be evaluated, specifically in the personal blog type. The most important feature that stands out in the personal blogs scanned and examined during the study is that the authors establish an electronic “memory place”. In this respect, this type of blog, which is a personal and virtual “memory space” fiction, also tends to turn into a spectacle as a product of the “consumer society”. Another prominent feature is that, as a result of personal blogs functioning like a school, they offer “autodidact writing training” to users, mostly free of charge. Users who try writing in an interactive environment shape their own writing experiences according to their readers. The type of blog that eliminates the distance between the writer and the reader thus creates its own community. For all their features, personal blogs are a popular form of electronic literature.

Keywords: Personal blog, memory place, autodidact writing training, writing experiment and experience

1. Giriş

İnternet, bütün dünyanın kapılarını herkese aynı anda açabilen bir iletişim ve bilgi ağını içeren teknolojidir. “20. yüzyılın son otuz yılında İnternet’in ortaya çıkışı ve gelişimi, askeri strateji, bilimin büyük iş birliği, teknolojik girişimcilik ve kültürel karşıt yeniliğin benzersiz bir bileşimin ürünü[dür]” (Castells, 2008, s. 58). Dünyayı kısa bir anda birbirine bağlaması açısından da internet, teknolojik gelişmeler arasında ayrı bir öneme sahiptir. “1990’da Avrupa’da World wide web’in icadına” (Castells, 2008, s. 65) kadar kullanılan bilgisayar ağları (ARPANET, NSFNET, Fidonet gibi) kişisel bilgisayarlara olan ilginin artmasına yol açar. Dolayısıyla kişisel bilgisayarlar bir yandan hızla güçlendirilirken bir yandan da ücretleri düşerek herkesin sahip olabileceği bir eşyaya dönüşmektedir. Bu merak ve ilginin internetin ve kişisel bilgisayarların gelişimini hızlandırdığı aşikardır:

³ It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 5

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 16.10.2023-Acceptance Date: 20.12.2023-Publication Date: 21.12.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1405748

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

Kişisel bilgisayarların, ağların iletişim becerisinin gelişmesi, bülten tahtası sistemlerinin (BBS/bulletin board systems) önce ABD’de, sonra dünya çapında hızla yaygınlaşmasını sağladı. Bülten tahtası sistemleri, karmaşık bilgisayar ağları gerektirmiyordu, yalnızca PC, modem ve telefon hattı yeterliydi. Böylece bu sistemler, her tür ilgi alanı ve kişisel merak için bir ilan tahtası haline gelerek, Howard Rheingold’un deyişiyle ‘sanal cemaatler’i yarattı (Castells, 2008, s. 64).

Türkiye’de ise 1990’ların sonunda bilgisayar ve internet kullanılmaya başlanır. Yukarıda bahsi geçen “bilgisayar, modem ve telefon hattı” arasındaki bağ, başka bir deyişle çevirmeli ağ bağlantısı (Dial-up), birçok meraklı dijital göçmenin hatırasında internetin o muazzam dünyasına bir giriş anahtarı olarak bakılır. Otuz yılı aşkın bir zaman geçtikten sonra, bugün internet bağlantısı öyle büyük uğraşları gerektirmediği gibi, hız veya bağlantı kalitesi hususunda bir sorun yaşadığımız anda isyan ettiğimiz bir noktaya ulaşmıştır. Özellikle Covid-19 salgını, belki uzun yıllar sürecek olan dünyanın bütün alanlarda dijital ortama geçişini hızlandırmıştır. Türkiye özelinde düşündüğümüzde, yalnızca HES kodu uygulaması bile, her yaşta insanın dijital dünyaya ayak uydurmasını mecbur kılmıştır. Şimdi uzak bir hatıra olan dial-up sesi, bilgisayarların ve internetin o eski hali, gündelik yaşamın sürdürülebilirliği açısından büyük bir emeği ve sabrı çağırıyor. Telefonun olmadığı zamanlarda insanların nasıl bulduğunu veya işlerini nasıl hallettiklerini merak edenler, kendi deneyimlerine rağmen, internet bağlantısının ve bilgisayarların çok yavaş olduğu o günleri çoktan unutmuşlardır.

Bugün, Ahmet Mithat Efendi’nin hiç görmediği Paris’i yazması gibi, Paris’e bedenen gitmeden Paris’in anlık sokak görüntülerine ulaşmamız mümkündür. Yahut Youtube’da bir vlog seyrederek Paris’i köşe bucak gezebiliriz. Spor yapmak için illa spor merkezlerine gitmemize gerek yoktur artık, internette herhangi bir programa katılabileceğimiz gibi, ücretsiz birçok egzersiz videosu ile evde spor yapabiliriz. Bu ve benzeri daha birçok örneği sıralayabiliriz. Dolayısıyla bugün günlük yaşamımızın bir parçası olan internet; eğitim, sanat ve edebiyat gibi birçok alanda da alıştığımız ve kullandığımız bir bağa dönüşür. Gregory Jusdanis Arcade adlı dijital salonda yayınlanan “Is the Internet Literary?” başlıklı blog yazısında, “Dünya metindir. Mallarmé ve Flaubert bu olasılığı on dokuzuncu yüzyılın sonunda tanımladılar ve Derrida daha yakın zamanda bunu tekrar ilan etti. Ama artık dünyanın edebiyat olduğunu söyleyebiliriz. İnternet aracılığıyla edebi olan dönüşüyor”⁴ der. Bu bağlamda, bireyin günlük yaşantısına böylesine işlemiş olan internetin edebiyata etki etmemesi yahut elektronik edebiyatı ortaya çıkarmaması düşünülemez.

2000’li yıllarda internette edebiyat ile ilgili olanların etkinlikleri, çeşitli araştırmacılar ve yazarlar tarafından dijital dünyadaki sanat ve edebiyatın küçümsenmesi ve değersiz görülmesi ile sonuçlanır. Örneğin *Hece*’nin 96. sayısının dosya konusu “İnternet Ortamında Edebiyat”tır ve bu dosyada olumsuz görüşlerin, önyargıların yer aldığı birçok yazı yer alır. İnternetteki her girişim, basit ve yapay görülür, sanal ortamın değersizliği ise genel kabul niteliğindedir. Rasim Özdenören, “Sanal Ortamda Edebiyat” başlıklı yazısında sanal ortamda henüz “kendine özgü”, “asal” ve “özgün” eserlerin ortaya çıkmadığını vurgular (2004, s. 45). Özdenören’e göre, dijital dünyanın edebiyat ile alakası, sözlü kültürün yazıyı bir araç olarak kullanmasına benzemektedir:

“Hâlihazırda sanal ortamda yayınlanan ürünler, bu ortamı iki maksada yönelik olarak kullanıyor: 1. Ürünlerini yazılı ortamda yayımlanamayan amatörler, sırf kendini gösterebilmek için ve aslında herhangi bir dergide yayınlanması düşünülemeyecek ürünlerini sergilemek için, ve: 2. Profesyonel yazarların ve yayıncıların tanıtım amacını gerçekleştirmek için. Fakat bu iki amaç için kullanılan internet ortamı, tıpkı sözlü ürünün kayıt ve tutanak amacıyla yazıya müracaat etmesi düzleminde duruyor” (2004, s. 45).

⁴ Jusdanis, G. (2011) “Is the Internet Literary?”, 05.20.2011, Arcade, <https://arcade.stanford.edu/blogs/internet-literary> (Erişim tarihi 17.11.2021)

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

2004 yılında yayımlanan bu yazıda, elektronik edebiyata dair önyargıların genel bir ifadesi görülmektedir. 18 sene gibi kısa bir sürede elektronik edebiyat birçok altyapının piyasaya sürülmesiyle hızla artışa geçmiştir ve bu yükseliş devam etmektedir. Örneğin 2006’da kurulan wattpad, bugün “85 milyon kişilik küresel okur ve yazar”⁵ kitlesine sahiptir. 2000’li yıllardan itibaren basılı dergilerin de dosya konusu olan ve günümüze değin sürekli tartışılan internetin edebiyat ile olan ilişkisi, dijital dünyanın sonsuz bir hızda güncellendiği ve değiştiği bir ortamda kesin ve sabit yargılara fırsat vermemektedir.

Elektronik edebiyatın önemli bir parçası olan bloglara da önyargı ile yaklaşılr. Armağan Ekici, 2004 yılından beri, “ekici.blogspot.com” adresinde, blog yazmaya devam etmektedir. Ekici, “Blog Edebiyatı Üzerine Üç Parantez” başlıklı yazısında, blogları “oynak, geçişken” olması, “kimseye hesap vermeden yayınlanması”, “söyleyecek ilginç sözleri” olan herkese yayın imkân tanınması ve okura erişim hızı bakımından kıymetli bulur. Fakat “gerçek, has edebiyat için, bir yazarı kapsayıcı bir okumayla okumak için hâlâ kâğıt formuna bağlı” olduğumuzu vurgular (2013, s. 19). Dolayısıyla Ekici’ye göre, bloglar “has edebiyat” dışında kalır ve blog özelinde, elektronik edebiyatın ikincil konumda kalacağını öngörür.

Genellemeler ve kötü örnekler üzerine dayanan tartışmalarda göz ardı edilen nokta şudur: nasıl ki basılı edebiyatta bütün eserlerin edebi kıymetinin aynı derecede yüksek olduğunu iddia edemiyorsak elektronik edebiyat ürünlerini de bu şekilde kesin bir yargı ile tanımlamak doğru değildir. Popüler kültürün önemli bir kısmını oluşturan bloglar, ilk ortaya çıktığı günden bu yana kullanılmaya ve okunmaya devam etmektedir. Bugün arama motorlarında herhangi bir bilgi aradığımızda, blog yazarlarının gönderileri ile karşılaşırız. Bu bilgilerin doğruluğu, gerçekliği, ifade tarzı gibi birçok nitelik okurun, araştıranın ve internet kullanıcısının niteliği ile anlam kazanır. Dijital dünyanın içerikleri, yalnızca edebiyata ve sanata katkı sağlamakla kalmamış, bugün yeni birçok meslek grubunun da ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Kişisel blog türü ile sınırlandırılan bu çalışmada, blog yazma motivasyonları gündelik yaşantılarını paylaşmak olan kullanıcıların edebiyat ile olan ilişkisi değerlendirilecektir. Bir seneyi aşkın bir süre boyunca arama motorlarında ve çeşitli blog sağlayıcıları aracılığıyla taranan bloglarda, kişilerin sayfalarını bir “bellek mekânı” olarak tasarladığı dikkat çekmektedir. Ayrıca blog kullanıcılarının yazmayı sevdiği için kişisel ve özel alanlarını internet kullanan herkes ile paylaşma isteği ön plana çıkmaktadır. Kişisel blogların genel motivasyonu olan bu paylaşım, odalarda saklanan kilitli defterlere gizlice yazılan günlüklerin karşıtı bir günlük anlayışını ortaya çıkarmaktadır. Kişisel bloglarda kullanıcı, bütün duygu ve düşüncelerini, gündelik yaşantısını, hayallerini, gelecek planlarını, ilgi alanlarını vb. birçok konuyu gönderi olarak yayınlamaktadır. Blog yazarlarının oluşturdukları bu sayfalarda bireysel fikir ve yaşantılarının yanı sıra günlük, anı, gezi yazısı, anlatı ve şiir gibi birçok türde gönderi yayınladıkları ve okudukları eserler hakkında yazılar paylaştıkları görülmektedir. Tek bir tema etrafında gruplandırılmayan bu blogların ortak yönü, edebi türler ve kitaplar ile olan bağlantılarıdır. Kişisel bloglar, hem bireysel bir “bellek mekânı” kurgusudur hem de tüketim toplumunun bir ürünü olan blogların gösteri ile olan bağının en belirgin olduğu blog türüdür.⁶ Sosyal medyanın günlük yaşamımızın her anında yer aldığı bugünlerde, edebiyat ile ilgilenmek ve kitap okumak popüler kültürün bir parçası

⁵ Wattpad’in ana sayfasından edindiğimiz 2021 erişim tarihli ilk veride, 90 milyon olan üye sayısı, “bugün” (28 Haziran 2023) 5 milyon azaldığı görülür. Dolayısıyla elektronik yazarlara bir yayıncılık imkânı sağlayan bu platformun popülaritesi (şimdilik) düşüşe geçmiştir. (https://www.wattpad.com/?locale=tr_TR, (Erişim tarihi 28 Haziran 2023).

⁶ Bloglar, konularına göre türlere ayrılır. İlk olarak “internet günlüğü” şeklinde ortaya çıkan bloglar, sonrasında konu ve içerik hususunda herhangi bir sınırlama içermez. Zira herhangi bir sınırlama da blogların sağladığı özgürlük ile çelişecektir. Dolayısıyla akla gelen her konuda blog yazılabilir. Genel olarak blog türlerini ise şu şekilde sıralayabiliriz: moda, makyaj, yemek, ebeveyn veya aile, teknoloji, reklam, dil öğretimi, müzik, sinema, edebiyat vb. Ayrıca etkili blog nasıl yazılır, blogların kişisel ve özgün şekilde tasarımı için neler yapılmalı gibi blog konularını içerirler de vardır.

Adres Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

haline gelmiştir. Dolayısıyla kişisel blogların değişimi de bu yönde ilerlemektedir. Kişisel blogların günlük olarak kullanılmasının yanı sıra gönderiler arasında genellikle okunan kitaplara dair yorumlar da yer almaktadır. İnternetin ve edebiyatın elektronikleşmesinin basılı edebiyatı tehdit edeceği endişesi, artık söz konusu değildir. Sosyal medya genelinde ve kişisel bloglar özelinde, günümüzde karşılaşılan durum bu endişenin tam aksini göstermektedir. Teknolojinin sağladığı araçlar, kişilerin okuma ve yazma deneyimlerine de katkı sağlamaktadır. Kendilerini ait her meseleyi bloglarında yazmayı amaçlayan kullanıcılar, aynı zamanda ücretsiz bir *otodidakt yazarlık*⁷ eğitimini de edinmiş olurlar.

Blogların hızlı artışı, beraberinde hızla ortadan kaybolmalarını da getirmektedir. Kişisel bloglar açısından bakıldığında, bir blogun popüler oluşu, sürekliliği ve okunma oranı gibi unsurların belirlenmesi uzun süreli izleme ve araştırma gerektirmektedir. Örneğin Evren Soyucok'un 2015 Eylül ayında hazırlamaya başladığı blog listesi, 2017 yılına kadar sürekli güncellenen bir listedir.⁸ Dolayısıyla yazıda bahsedilen yorum sayısı, takipçi sayısı yahut popülerlik vurgusu tamamen değişken olup yalnızca verileri göstermek içindir. Bu bakımdan çalışmamızda; kişisel blogların edebiyat ile ilişkisi irdelenirken bu blog türünün "bellek mekânı" olarak tasarlanması, yazma tecrübesi kazandırması bakımından popüler kültürün ürünü olması örneklerle tartışılacaktır.

2. Kişisel blogların gelişimi

Türkçe sözlükte yer almayan blog kelimesine "internet andacı", "internet günlükleri", "ağ günlükleri" ve "e-günlükleri" gibi Türkçe karşılıklar bulunmuştur (Telli Yamamoto ve Karamanlı Şekeroğlu, 2020, s. 24). Ancak günümüzde bu karşılıklar sık olarak kullanımda değildir ve blog kelimesi Türkçeye yerleşmiştir. Dijital ansiklopedi *Vikipedi*'de blog, "teknik bilgi gerektirmeden, kendi istedikleri şeyleri, kendi istedikleri şekilde yazan insanların oluşturabildikleri, günlüğe benzeyen web siteleri"⁹ olarak tanımlanmaktadır.

1990'ların başında ortaya çıkan bloglar, başlangıçta "weblog" ("web kayıtları") olarak adlandırılmıştır. "Weblog'lar kesinlikle Web'in bir ürünüdür ve tarihlerinin Web'in doğuşuyla aynı zamanda başladığı söylenebilir" (Walker Rettberg, 2014, s. 6). Walker Rettberg'e göre ilk blogları temsil eden 'weblog'lar, web sunucusunu yöneten kişinin görebildiği ziyaretçi kayıtlarını ifade etmekteydi ve dolayısıyla "bir sitenin aldığı toplam isabet sayısını, kaç ayrı kullanıcının ziyaret ettiğini, ne kadar veri aktardığını ve siteye gelen trafik ile ilgili diğer bilgileri" (2014, s. 8) bu 'weblog'larda bulabilirdik. Ayrıca ilk blog yazarları, elle kodlayarak bloglarını sıfırdan oluşturdu ve HTML kodunu düzenleyerek ya da blogu her güncellediklerinde "Dreamweaver gibi görsel bir HTML düzenleyici" kullanarak bloglarını yayınladılar (Walker Rettberg, 2014, s. 9).

1999 yılının başlarında Peter Merholz'un "wee-blog" olarak telaffuz edileceğini duyurduğu "weblog" kelimesi, sonrasında "blog" olarak kısaltılır ve blog editörlerine de "blogger" adı verilir. Bloglara olan yoğun ilgi de 1999'da artar ve birçok kişi kendi 'weblog'larını yayınlamaya başlar. Böylece her gün yayınlanan yazıları takip etmek de oldukça zor bir hale gelir (Akt. Blood, 2000).¹⁰

⁷ Blog yazarları, kendi yazarlık becerilerini bu dijital platform sayesinde geliştirirler. Dolayısıyla otodidakt bir süreci de içeren blog yazarlığı, aynı zamanda yazma sürecine okurlarını, yani takipçilerini de dahil eder. Elektronik edebiyatın ve özel olarak blog türünün ayırt edici özelliği de bu *otodidakt yazarlık* sürecidir. Basılı bir eserin okura etkisinin yazara dönüşü bir hayli uzunken, blog yazarlarının okurun tepkisini anında görmesi kendilerini değiştirmeleri ve geliştirmeleri açısından kıymetlidir.

⁸ Bakınız: <http://www.evrengunlugu.net/en-eski-bloglar/>

⁹ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Blog>

¹⁰ Blood, R. (2000). "Weblogs: A History and Perspective", *Rebecca's Pocket*, 07 Eylül 2000, http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html (Erişim tarihi 10.01.2022)

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Başlangıçta kod yazmayı bilen herkesin kişisel web sayfasını düzenleyerek günlüklerini yayınladıkları bir alan olan bloglar, hızlı artışın ve ilginin tetiklemesiyle seri bir üretime de yol açar. Böylece blog sağlayıcılarının ortaya çıkması da gecikmez ve artık bilgisayarı, internet bağlantısı olan herkes blog yazabilir. Rebecca Blood'un belirttiği üzere (2000), blog yazımındaki hızlı artış Temmuz 1999'da ilk ücretsiz weblog sağlayıcısı "Pitas"ın ortaya çıkmasına kadar sürer. Ağustos'ta "Blogger" gibi blog açmaya yardımcı birçok aracın ortaya çıkması ile blog yazımındaki artış bir "patlamaya" dönüşür. Kişilerin bloglarını hızlı ve kolay bir şekilde yayınlamalarını sağlayan bu araçların ücretsiz olması da bu patlamaya önyak olmuştur.

2003'te Google, Pyra Labs'den Blogger'ı satın alır ve aynı sene Wordpress piyasaya sürülür. Wordpress, birçok geliştirme ile blog dünyasına yenilikler getirir: farklı bir sunucudan faydalanarak kendinize ait bir alan adı ile blog kurmak yahut var olan blog altyapısını kullanarak programcılar geliştirdiği ve çoğu ücretsiz olan eklentilere (plug-in) yer vererek özel ve özgün bir blog tasarımı elde etmek gibi. 2005 yılından sonra ise "Tumblr, Squarespace, Typad ve Medium gibi yeni jenerasyon blog servislerinin oyuna dahil olmasıyla birlikte bloglar internette oldukça popüler platformlar olmaya başla[r]" (Sevinç, 2015, s. 41). Bugün Blogger, Wordpress ve Tumblr'in hala en çok kullanılan ve bilinen blog sağlayıcıları olduğunu söyleyebiliriz. Türkiye'de blogların popüler olması, 2005 yılında başlar: "17 Mayıs 2005 tarihinde Google'da Türkçe sayfalarda 'blog' kelimesi 65.400 kez yer alırken, 22 Ekim 2006'da bu sayı 27.300.000, 27 Temmuz 2011'de neredeyse 8 kat artarak 202.000.000, 04 Nisan 2013 tarihinde ise 17 kat artarak 11.190.000.000 olmuştur" (Telli Yamamoto ve Karamanlı Şekeroğlu, 2020, s. 27). Böylece dünyadaki hızlı blog artışına Türkiye'deki kullanıcılar da katkı sağlar ve bloglar dijital kültürdeki yerini alır.

Blog sağlayıcıları, internete erişimi olan herkese ucu bucağı belli olmayan sınırsız bir evren sunmaktadır. Blood'un yazısında vurguladığı gibi, "Blogger, yayınlanan içeriğin biçimine dair herhangi bir kısıtlama getirmez. Herhangi bir tarayıcıdan erişilebilen web arayüzü, blog yazarının içine her şeyi yazabileceği boş bir form kutusundan oluşur"¹¹. Dolayısıyla bu boş kutuya blog yazarının ne yazacağı tamamen onun iradesi ve seçimine bağlıdır. "Blogger, bir tıklamayla [bu gönderiyi] yazarın web sitesinde yayınlamak, uygun yerde arşivleyecek ve yazara doldurulmayı bekleyen başka bir boş kutu sunacaktır"¹². Türkiye'de de en çok kullanılan blog sağlayıcılardan olan Blogger, kullanım kolaylığı ve gönderi yayınlamadaki bahsi geçen basit kutu ile bilgisayar kullanmayı bilen herkesin merakını uyandırır. Blog dünyasındaki bu sınırsız özgürlük alanı, yazarların belli bir konu veya türde ısrar etmediği durumlarda, kişilerin bütün tür ve konularda yazılarını, düşüncelerini, anılarını, günlük yaşantılarını vb. yayınladığı ve arşivlediği koca bir evrene dönüşmektedir. Bu bakımdan blogların sosyal medyanın ortaya çıkışını hızlandırdığını söyleyebiliriz.

Ücretsiz blog sağlayıcılarının piyasaya sürülmesi, ihtiyaçlara verdiği pratik cevaplar ile çeşitlenmektedir. Blog kullanıcıları kendilerine özel bir web sayfasını istedikleri biçimde tasarlayabilirler. Kullanıcıya sunulan ücretsiz temalarda, hazırlanan şablon olduğu gibi kullanılabilir veya yazarın seçimleri doğrultusunda renk, yazı biçimi ve boyutu, araçların konumu gibi birçok unsur değiştirilebilir. Böylece her blog, yazarının kişiliğini de yansıtan mekânlara dönüşür.

"Tüm bloglar aynı zamanda birer web sitesidir. Fakat tüm web siteleri birer blog değildir! Bir bloğu blog yapan sunum şeklidir. (...) İnternette karşılaştığınız bir blogun sahibi sitenin tepesine 'Bu Bir Blog' yazmaz. Ancak siz onun blog olduğunu anlarsınız" (Sevinç, 2015, s. 77). Blogların genel biçim ve içerik

¹¹ Blood, R. (2000). Weblogs: A History and Perspective, *Rebecca's Pocket*, 07 Eylül 2000, http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html (Erişim tarihi 10.01.2022)

¹² Adı geçen blog yazısı.

özelliklerinden kaynaklanan bir farktır bu. Blogların en temel özelliği ters kronolojik sıralama ile gönderilerin yer almasıdır. Bunun yanı sıra arşiv, etiket bulutu, yorumlar ve takipçiler, blog adresi, blogger profili gibi birçok özellik blogları kişisel web sitelerinden ayıran niteliklerdir. Bu özellikleri detaylı olarak incelemek, blogların yapısını anlamak açısından önemlidir.

Blogların ters kronolojik olarak görünmesi, okurun sayfayı açtığında ilk karşısına çıkan yazının son yayınlanan olması blogların sürekli güncel tutulması gerekliliğini mecbur kılmaktadır. Blog'un da vurguladığı üzere, bahsettiğimiz bu yayın akışı blogların tanımını "yorumlar ve kişisel yanları olan bir bağlantı listesinden sayfanın en üstünde yayınlanan yeni materyallerle sık sık güncellenen bir web sitesi"¹³ dönüştürür. Blogların çoğalma ve yok olma hızı birbiriyle yarışır niteliktedir. Sık güncellenmeyen blogların takipçilerini kaybetmesi ve zamanla popölerliğini yitirmesi kaçınılmaz bir sonuçtur. Blog yazma serüveni, sürekli kendini yenileyen ve geliştiren, günün ve güncelin içinde yer alan ve geçmiş ile olan bağını (blog arşivleri) koparmayan bir yolculuktur. Bu bağlamda, her blog yazarının öznel nitelikleri, okur ve yorum sıklığına etki ederken aynı zamanda yazarın kendi kişisel yazma deneyiminin de gelişip değişmesine katkı sağlamaktadır. Blogların temel özelliklerinden biri olan ters kronolojik yayın sırası hem yazar için hem de okur için birer tetikleyici ve yönlendirici unsur olur.

Blog arşivinin varlığı ise okura bir kolaylık ve özgürlük sağlamaktadır. Okurun istediği konuya ve yazıya ulaşması bu arşiv ile mümkündür. Arşiv, okura blog içeriği hakkında da bilgi vermektedir. Blog yazarının ne kadar süredir ve ne sıklıkta gönderi yayınladığını öğrenebildiğimiz bu arşivde yazıların başlıkları da yer almaktadır.

Okurlar açısından diğer bir kolaylık ise etiket bulutudur. Bloglarda konu etiketlerinin yer alması, arama motorlarında etkin bir konuma sahip olma açısından büyük önem taşımaktadır. Etiket bulutunda sıklıkla yazılan konular daha büyük puntolarla görüntülenebilir. Bu etiketler, blog içeriği hakkında bir izlenim edinmemize yardımcı olur. Ayrıca bloglar arasında fazla vakit harcamak istemeyen ve yalnızca ilgi alanlarına dair okumak isteyenler için bu etiketler, yol gösterici niteliktedir. Başka bir açıdan, okur bir etikete tıkladığı zaman, blog yazarının o konuda yazdığı bütün yazılara anında ulaşabilmektedir. Bu etiketler aynı zamanda yazar için de aydınlatıcı bir etkiye sahiptir: yazı serüveninin nasıl ilerlediğini, hangi konular veya türler üzerine yoğunlaştığını bu bulut sayesinde fark edebilir.

Blogların en temel özelliği etkileşime açık olmasıdır ve bu bağlamda yorumlar, ziyaretçi sayısı ve takipçiler, blog yazarını gönderilerini ve konularını şekillendirirken etkilemektedir. Nitekim "tüm bireysel gerçeklikler, doğrudan doğruya toplumsal güce bağımlı olan ve onun tarafından biçimlenen toplumsal gerçeklikler haline gelmiştir. Bu durumda, bireysel gerçeğin ortaya çıkmasına, ancak kendisi değilse izin verilir" (Debord, 2020, s. 38). Bu bakımdan eğer blog sahibi okunmak, takip edilmek ve popöler olmak istiyorsa ziyaretçilerin ve yorumların sesine kulak vererek onlara göre gönderi yayınlamak durumundadır.

Blog açmaya karar veren kişinin yapacağı ilk iş, seçtiği blog sağlayıcılarından birine üye olmaktır. Bu üyelik ile profil sayfasını da oluşturan blogger, blog adresini belirler. Profil bilgileri ve adres anonim olabilir, bu seçim tamamen blog yazarına bırakılır. Profil düzenlemesi, yeni başlayan blog sahipleri için önemlidir. Çünkü blog ana sayfasında (hazır temaları olduğu gibi kullanan bloglarda) okurun sağ tarafta karşılaştığı blog sahibinin profili ve kendi hakkında yazdıkları yer alacaktır. Blog adresi de yine arama motorlarında öne çıkmak yahut okurların dikkatini çekmek için ayrı bir önem taşımaktadır. Blog içeriğini belirten adres seçimleri olduğu gibi, yazarın ad ve soyadını içeren blog adresleri de yaygındır.

¹³ Adı geçen blog yazısı.

Blogların bahsedilen bu özelliklerinin yanı sıra uygulamalar (widgets) veya eklentiler blog düzenlemesini kişiselleştirmede etkili bir rol oynar. Temaların renk, biçim, yerleştirme gibi birçok seçenek sunması kullanıcılara bloglarını düzenlemede bir özgürlük tanımaktadır. Bu bakımdan var olan temaları olduğu gibi kullanmayarak değiştiren blog sahiplerinin kişisel mekânlarını da tasarladıkları görülür. Bunların dışında banner ve başlık düzenlemesi de yapılabilmektedir. Böylece blogu ziyaret eden okur, bu kişisel görseller ve metinler sayesinde blog hakkında ilk izlenimlerini edinir. Blog, sık güncellenmeyi gerektiren bir elektronik edebiyat ürünüdür. Bu sebeple de gönderileri (post) düzenli olarak yayınlamak blogu güncel tutmak için faydalı olabilir. Taslak oluşturma ve yayın günü belirleme gibi özellikler de blogun bu niteliğine hizmet etmektedir.

Blog özelliklerine baktığımızda aslında bireyin deneyimlerine ve kendini tanıma yolculuğuna da hizmet ettiğini görmekteyiz. Nitekim blog yazma motivasyonu her ne olursa olsun, blog yazarı kendi gelişimine de şahit olacaktır. Bu durum kişisel bloglarda daha üst seviyelere ulaşabilmektedir. Nitekim Rebecca Blood (2000), kendi blog yazma hikâyesinden bahsettiği satırlarda, böylesine “yoğun deneyim”in “en saf haliyle” bloglar aracılığıyla gerçekleşeceğini vurgular. “Aylar boyunca bir araya getirilen bu parçalar, belirli bir yerde belirli bir zamanda belirli bir birey olmanın ne olduğuna dair beklenmedik bir şekilde samimi bir görüş sağlayabilir”¹⁴. Her gününü, her izlenimini, başından geçen her olayı, en ufak veya basit düşüncelerini bile blogunda yayınlayan biri, blog özellikleri sayesinde, deneyimlerini bir düzende arşivleyebilmekte ve istediği görünümde şekillendirebilmektedir. Benzeri bir gelişim blog okuru için de geçerlidir. Kişisel blogları okumayı seven biri, kendi yaşantısı ve fikirleri ile ortaklıklar bulduğu bloglara yönelecek, yaptığı yorumlar ile konuya dahil olacaktır ve blog yazarının gelişimine benzer bir ilerleme ve değişim ile karşılaşacaktır.

Kişisel bloglarda bireyin faydasına olan bu değişimler, başka tür bloglar için de söylenebilir. Şirket blogları yahut pazarlama amaçlı bloglarda da aynı şeyi gözlemlemek mümkündür. Blog yazarları, Google Analytics vb. uygulamalar sayesinde, ziyaretçi sayıları, en çok okunan gönderiler, yorum sayısı ve kişilerin arama motorlarından hangi anahtar kelimeler ile siteye yönlendirildiği gibi birçok unsuru takip edebilmektedir. Böylece amaçları ne olursa olsun her blog yazarı, kendini bu verilere göre değiştirip şekillendirebilir veya yalnızca bireysel serüvenini izlemek için yazmaya devam edebilir.

Bahsi geçen tüm özellikler bağlamında düşünüldüğünde, blogların kullanım kolaylığı, özgür bir alan sunması, bir anda birçok kişiye ulaşabilmesi gibi birçok olumlu yönüne karşın zorlu bir yazma deneyimini de içerdiği aşikardır. Popüler olmayı, okunmayı veya tanınmayı arzu eden bir blog yazarının istikrarlı ve sabırlı olması gerekir. Geçmiş yıllarda popüler olan blogların bugün yayınlarına ara verdiği yahut tamamen ortadan kalktığı görülmektedir. Şimdi bu çalışmada örneklerde başvurduğumuz birçok blog da gelecek zamanda var olmayabilir. Blogların tüketim toplumunun tam ifadesi olduğu, bu yönüyle de görülmektedir. Hızla çoğalan bloglar hızla yok olabilir. Ancak blog, dijital kültürün bir parçası olarak var olmaya devam edecektir. Bunu 1997 yılından beri varlığını sürdürmesinden anlamaktayız.

3. Bir topluluk olarak blog dünyası

Rebecca Blood’un yazısında belirttiği “Cameron’un blog listesi” (2000), bir blog topluluğunun oluşmasına önyak olmuştur. Blog yazarlarının bağlantılar (linkler) aracılığıyla birbirleriyle iletişim halinde olması, belli konular hakkında yazmaları ve tartışmaları ağ toplumu içerisinde blogların yerini sağlamlaştırır. Nitekim Blood’un vurguladığı gibi (2000), yeni bloglar ortaya çıktığında bu listedeki popüler bloglara bağlantılar aracılığıyla atıf yaparak, kendilerine bu toplulukta bir yer edinmeye

¹⁴ Blood, R. (2000). Weblogs: A History and Perspective, *Rebecca’s Pocket*, 07 Eylül 2000, http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html. (Erişim tarihi 10.01.2022)

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

çalışmıştır. Blog sayfasında kenarda yer alan “takip ettiğim bloglar” listesinde yer almaya çalışan yeni ‘blogger’lar, Türkiye’deki blog camiasında da farklı etkinliklerle kendini gösterir. Türkiye’deki blog yazarları arasında, bir dönem popüler olan “mimleme” etkinliği, topluluk oluşturma ve blog dünyasına dahil olma çabasının bir göstergesidir. “Mim” belli bir konuda bütün blog yazarlarının gönderi yayınlamasını sağlayan popüler bir etkinliktir. Örneğin; unutulmaz bir anıyı paylaşmak veya bir rüyayı anlatmak gibi kişisel konu başlıklarında gönderi yazan bir blogger, gönderinin altında bir başka blog yazarını seçer ve aynı konuda seçilen blog yazarı da gönderi yayınlar ve bu bir silsile olarak devam eder. “Mimlendik” başlığı ile yayınlanan bu yazılarda, blog dünyasına yeni giren yazarlar tanınma fırsatı bulur. Günümüzde ise blog yazarlarının dijital bir platformda bir araya geldiği “blog sözlük”¹⁵, bu etkileşimlere bir örnek olabilir. Nitekim araştırmamız süresince, “blog sözlük yazarı” bağlantısını ana sayfasına ekleyerek bu dijital platforma üye olduğunu belirten birçok blog ile karşılaşmıştır. Bu topluluğunun elektronik camiada bu şekilde iletişime geçmesinin yanı sıra her şehirde blog yazarlarının bulunduğu etkinlikler de yapılmaktadır. Örneğin “in my blue castle” (<https://mavikalemdekiler.blogspot.com>) başlıklı blog yazarı, yakın zamanda başka bir yazarla (“Kitap Eylemi”) buluşmuş ve gönderisinde Ankara’da yaşayan blog yazarları ile bir buluşma planlanabileceğini duyurmuştur (2021)¹⁶. Ayrıca popüler blog yazarlarının takipçileri ile buluşma programı düzenlediği de görülmektedir. Bu bakımdan artık “sanal alem” olarak adlandırılan dijital dünyanın gündelik hayata eklenildiği ve gerçek yaşantı ile iç içe geçtiği tartışılmaz bir meseledir.

Üretici ve tüketici arasındaki etkileşim, tüketicinin ürettiği bir düzeni mecbur kılmaktadır. Örneğin televizyonda veya dijital platformlarda yayınlanan diziler, seyircinin yönlendirmesi ile şekillendiği gibi, gelecek bölüm veya sezonun yayını seyircinin beğenisi ile paralel ilerlemektedir. Dolayısıyla tüketici üretimin içindedir ve taleplerine daima cevap bulur. Başka bir deyişle, tüketiciye sermayeyi yönlendiren bir güç geçmiştir: “Bu güce enformasyon gücü, etkileşim gücü, topluluk gücü gibi isimler vermek mümkündür” (Howe’dan akt. Telli Yamamoto ve Karamanlı Şekeroğlu, 2020, s. 9).

Blog yapısı, hızlı artışı ve üretim ile tüketimi bir arada içermesi bakımından Baudrillard’ın “Tüketim toplumu”nu (2020) çağrıştırmaktadır. Sosyal ağ ve toplulukların popüler kültürdeki yeri tartışılmaz. Bu topluluklar içinde ise blog, “tüketim toplumu”nun bir ifade aracıdır.

4. Kişisel blogların edebiyatla olan ilişkisi

Başlangıçta blog, dijital ortamda paylaşılan bir günlük niteliğindedir. Popüler olmaya ve hızla çoğalmaya başlayan bloglar, çeşitli konulara göre birçok türe ayrılır. Bloglar, tamamen blog sahibinin inisiyatifine, motivasyonuna ve hedefine göre şekillenmektedir. Bu bağlamda akla gelebilecek her türde blog yazılabilir. Moda, makyaj, ebeveyn olmak, teknoloji, iş mülakatları, blog yazma, sinema, müzik, dil öğretimi, yemek, edebiyat, sanatın bütün dalları vb. akla gelebilecek her konuda blog bulabiliriz. Bazen bu türlerin hepsinin iç içe geçtiği kişisel bloglara da rastlarız Blog içeriğinin sınırsız bir konu alanına sahip olması, blog türlerinin belirli bir kategoride sınıflandırılmasına imkân tanımaz:

“Bu gruplandırmalar önemli de olsa blogların değişik konularda nasıl çeşitlendiğini sınıflandırmak çok mümkün değildir, çünkü bir blog kendi içinde de çok değişik konulara yer verebilir. Örneğin, bir yazısında kitap eleştirisi yazan blog yazarı, bir sonrakinde siyasi bir yazı yazabilir ya da bir anısını

¹⁵ <https://blogsozluk.com>

¹⁶ 31 Aralık 2021 tarihli, “Küçük demişken/ Blogger Buluşması” başlıklı yazısında Ankara’da yaşayan blog yazarlarına bir çağrıda bulunmuş: <https://mavikalemdekiler.blogspot.com/2021/12/kucuk-demisken-blogger-bulusmasi.html>, 8 Kasım 2022 tarihli, “Ankara’da Toplandık” başlıklı yazısında ise planlanan bu buluşmanın gerçekleştiği görülür: <https://mavikalemdekiler.blogspot.com/2022/11/ankarada-toplandik.html#more> (Erişim Tarihi 28 Haziran 2023).

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

anlatabilir (bkz. sanemucar.blogspot.com). Bundan ayrı olarak, belirli bir konu odaklı blogların da çok farklı alanlarda olduğunu görürüz. Kimi bloglar belirli bir hobi hakkında bilgi verirken (bkz. meren.org/blog), kimileri roman yazmakta (bkz. prensesveada.blogspot.com), kimileri güncel konular hakkında siyasi yazılar yazmakta (bkz. cinarabdullah.blogspot.com), kimileri ise şiir sanatı üzerine bir blog hazırlamaktadır (bkz. ronsilliman.blogspot.com)” (Çınar, 2012, s. 20).

Kişisel, tematik, karma, kurumsal, pazarlama ve reklam gibi birçok alt türü içeren bloglar, kullanım amaçları doğrultusunda ilk yayınlanmaya başladığı haliyle kalmayabilir. Uzun yıllar günlük olarak yayınlanan bir blog, daha sonra moda blogu olarak devam edebilir. Ayrıca günlük olarak kullanılan, ilgi alanlarına ve hissettiklerine göre gönderiler yayınlayan blog yazarları, bazı gönderilerinde de siyasetle ilgili düşüncelerini paylaşabilmektedir (<http://eskiusul.blogspot.com>).

Türkçe yayınlanan bloglarda en popüler olan tür, kişisel bloglardır. “Kişisel bloglar, çok fazla deneyimi olmayan kişilerin bile kullanabileceği ve sayfalarını düzenleyebileceği yapıdadır. Kullanımının çok basit olması bu tarz bloglarda yazar olma cesaretini de özendirilmektedir. (...) Kişisel blogların birçoğu blog siteleri kullanılarak yapılmakta ve var olan blog temaları kullanılarak hazırlanmaktadır” (Telli Yamamoto ve Karamanlı Şekeroğlu, 2020, s. 45). Türkiye’de blog kullanımı kişilerin yaşamını kayıt altına alma istekleri doğrultusunda artış göstermiştir. Bugün de en sık karşılaşılan tür olarak kişisel bloglar, yazarının ilgi alanlarına göre çeşitlenmektedir. Kişisel bloglar ile sınırlandırılan bu çalışma esnasında karşılaşılan blogların çoğunluğu, edebiyata ilgi duyan, okumayı seven ve yazı denemeleri yapanlar tarafından hazırlanmaktadır. Bu blog yazarları, anılarını, düşüncelerini, duygularını ve hayallerini paylaşırken şiir, hikâye ve roman gibi birçok türde yaptıkları denemeleri de yayınlamaktadır. Okudukları kitaplar ve izledikleri filmler hakkında da gönderi yayınlayan blog yazarları, sanatla amatör olarak ilgilenen kişilerdir.

Yalnızca yaşamını kaydetmek, kendisine dijital ortamda kalıcı olacak bir “bellek mekânı” kurmak isteyen blog yazarlarının da edebiyat ile kesişen gönderileri karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan edebiyata ilgili olan kişilerin blog açma deneyimine atıldıkları söylenebilir. Bugün, sosyal medya platformlarının hemen hemen hepsinde kitap okumak popüler bir etkinlik haline gelmiştir. Kitap veya kitaplık sahibi olmak, bir tüketim ve gösteri aracı olarak karşımıza çıkar:

“Kendi bütünlüğü içinde ele alındığında gösteri, mevcut üretim tarzının hem sonucu hem tasarısıdır. Gerçek dünyaya bir eklenti, ona ilave edilen bir süs değildir. O, gerçek toplumun gerçekdışılığının can alıcı noktasıdır. Gerek enformasyon ya da propaganda, gerek reklam ya da doğrudan eğlence tüketimi biçiminde olsun bütün özel biçimleriyle gösteri, toplumsal olarak hâkim olan yaşamın mevcut modelini oluşturmaktadır. O, üretimde önceden yapılmış seçimin her alanda onaylanması ve bunun sonucu olan tüketimdir” (Debord, 2020, s. 35).

Bugünün dijital kültürü için “önceden yapılmış seçim”, edebiyat ile alakadar olmak, kitap okumak veya eser yazma arzusu, bloglarda ve diğer sosyal medya platformlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda kişisel blogların edebiyat ile olan ilişkisi, popüler kültürden bağımsız düşünülemez.

2005’te Türkiye’de blog kullanımının hızla artması ve beş yıl sonra ise popüler blogların “dizüstü edebiyat” a dönüşmesi bugün yazar olma hayali taşıyan herkesin blog açma motivasyonunu etkilemektedir. 2008-2015 yıllarında aktif olarak blog yazan PuCCA¹⁷, 2010’da “dizüstü edebiyat” serisinin ilk yazarı olur.

“Serinin ilk kitabı 2010 yılının haziran ayında takma adıyla PuCCA’nın yazdığı Küçük Aptalın Büyük Dünyası Pucca Günlük olmuştur. Seriyi iki ay sonra Ağustos’ta yayınlanan yine takma adıyla Sami

¹⁷ PuCCA’nın kitapları basılmasına rağmen “PuCCA-Günlük” (<http://passiflora-rapunzel.blogspot.com>) ve “Puccaysam günahım ne?” (<http://puccaysamgunahimne.blogspot.com>) başlıklı blogları hala açıktır. Ancak aktif olarak kullanımda değildir.

Hazineses'in Piç Güveysinden Hallice kitabı izlemiştir. Eylül ayında Onur Gökşen'in Bizim de Renkli Televizyonumuz Vardı adlı kitabı ve en son 2011'in Ocak ayında, takma adıyla Pink Freud'un Sorun Bende Değil, Sende kitabı yine Dizüstü Edebiyat Dizisi dâhilinde piyasaya çıkarılmıştır" (Erbaş, 2011, s. 35).

Böylece popüler edebiyatın yeni bir biçimi, "dizüstü edebiyat" terimi, kişisel bloglar sayesinde ortaya çıkar. Bloglar, edebi bir değer taşımamaları sebebiyle yeni bir yazın türü olarak kabul edilmemektedir. Popüler edebiyatın kanon dışı kalması ve edebi bir değerinin olmadığı vurgulanması, elektronik edebiyat bağlamında blog türü için söylenebilir. Bloglar, "fazla kişisel olmaları, edebiyat dışı ve resmi olmayan bir dil ile yazılmaları, görsel öğelere fazla yer vermeleri vb. nedenlerle edebi kabul edilmekten oldukça uzaktadırlar" (Çınar, 2013, s. 8)

Bazı kişisel bloglar ise yalnızca davetli okuyuculara açık olarak yayın yapmaktadır. *Kitap-lık* dergisinde "Yazarların takıldığı bloglar, web adresleri" (2013, s. 20-23) listesinde yer alan <http://cuneytuzunlar.blogspot.com/>, <http://golgeliyol.blogspot.com/> ve "PuCCa-düşünce" başlığındaki <http://rapunzelpucca.blogspot.com/> gibi bloglar sadece davetli okuyuculara açıktır. Ayrıca bu ve benzeri hazırlanan birçok blog listesindeki bloglar ya artık güncellenmemektedir (<http://dilsizmutercim.blogspot.com>) ya da kaldırılmıştır (<http://kiritisyen.blogspot.com>). Bir zamanlar popüler olan ve çok fazla takipçisi veya okuru olan blogların bir süre sonra güncellenmemesi ve atıl kalması, blog türünün elektronik edebiyattaki örneklerinin sabit bir konuma sahip olamamasına yol açmaktadır.

Sosyal medyanın "ana akım" olduğunu vurgulayan Jill Walker Rettberg'e göre, artık blog gönderileri "Facebook, Twitter ve diğer sitelerde" paylaşılmakta ve tartışılmaktadır. Dolayısıyla bloglar bu sitelerde yer almaya başlamıştır. Bloglar daha kısa gönderiler ve kolay güncellenen diğer sitelere (Pinterest, Instagram gibi) taşınmıştır (2014, s. 2). Bugün blogları kesin bir kategori altında toplayamamızın sebebi de budur. Artık sosyal medya platformlarında daha aktif bir blog dünyası ile karşılaşmaktayız. Buna karşın blog sağlayıcıları üzerinden yazmaya devam edenler de çok fazladır. Blog gönderilerini Twitter, Instagram veya Facebook gibi mecralardan duyurmaktadırlar. Fakat blog sağlayıcılar üzerinden yahut kendi alan adları (domain name) olarak yayına devam eden kişisel bloglar (<https://ceyhunozdemir.com> gibi) da göz ardı edilemeyecek boyuttadır.

2013'te blog yazmaya başlayan Özlem Soydan, blogundaki (<https://ozlemsoydan.wordpress.com>) "Hakkımda" sayfasında "Kendime bir hediye verme arzusuyla kişisel blog açtım ve 'Hakkımda' sayfasını karalayarak işe başladım" der ve 2018'de güncellediği bu gönderiye şunları ekler: "Peki hiç mi bir şey değişmedi beş yılda? Değişti tabii. 'Özlem' olduğum dışında hemen hemen her şey (özlemimin arttığını saymazsak)". 2022'de blogunda gönderi yayınlamaya devam eden Soydan, gezi yazıları, çocuk öyküleri, deneme gibi birçok türde yazılar yazmıştır. Bunun yanı sıra incelemelerini de blogunda yayınlayan Soydan, ilgi alanlarına göre birçok konuda gönderi paylaşmıştır. Bu kişisel blogda yorum etkileşimi görülmektedir, 949 takipçisi olan blog sahibinin (<https://ozlemlesurdanburdan.wordpress.com>) 2014-2021 arasında gönderiler yayınladığı bir blogu daha vardır. Blog yazarlarının birden çok blog yayınlaması da sıklıkla karşılaşılan bir durumdur (<https://fthlc.tumblr.com>, <https://icimdekiinsanlar.tumblr.com> ve <https://sozbirikimi.tumblr.com> aynı blog yazarına aittir). İçeriklere göre farklılık taşıyabilen aynı yazarlı bu bloglar arasında yine yazı yazmayı seven ve edebiyat ile yakinen ilgilenen kişiler göze çarpmaktadır.

Özgün içerik üretmeyen ve sadece eser alıntılarını yayınlayan bloglar da vardır. Bu blog yazarları okuduklarını ve sevdiklerini paylaşmak amacıyla blog açmaya karar veren kişilerdir. Bu tür blog sahipleri, kişisel bloglarını elektronik bir defter olarak kullanmaktadır (<https://siir-defterim.tumblr.com>). Dolayısıyla kişisel blogların edebiyat ile olan ilişkisi yalnızca yazma üzerine

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

kurulu değildir. Okumayı seven ve altını çizdikleri satırları paylaşmak isteyen kişiler de blog açmaktadır. Okudukları kitaplar hakkında düşüncelerini yayınlayan (<https://kitapeylemi.blogspot.com>) veya kitap alıntıları ile bloglarını tasarlayan kullanıcılar, elektronik edebiyatın matbu ile buluşma noktasıdır. Bu bloglar aracılığıyla, okur profiline değiştii görülmektedir. Blog özelinde ve sosyal medya genelinde düşünürsek, okumak artık bireysel ve özel bir aktivite olmaktan çıkmıştır.

Blogların hangi temada veya hangi türde olursa olsun bir şekilde edebiyat ve kitaplar ile yolunun keştiği görülmektedir. Örneğin blog dünyasının popüler isimlerinden olan Blogcu Anne'nin (<http://blogcuanne.com>) kategorize ettiği gönderileri arasındaki "Kitaplık" başlığında okuduğu kitaplar hakkında yazılar yayınlamaktadır.

Blogların artışı ve popülerliğine, yazarlar da katılmaktadır. Birçok yazarın aktif olarak blog kullandığı görülmektedir. Bazıları kişisel web sitesi olarak blogları ve blog altyapısını kullanmaktadır. Gürsel Korat'ın Blogger altyapısını kullandığı blogu 2007'den beri günceldir (<http://www.gurselkorat.com>) ve Onur Caymaz da kişisel web sitesi olarak Wordpress altyapısını kullanır (<http://onurcaymaz.com>). Yazarların birçoğu bloglar aracılığıyla elektronik edebiyat okurlarına ulaşmaktadır. Yazar ve çevirmen Armağan Ekici 2004 yılından beri <http://ekici.blogspot.com> adresli blogunda yazılarını yayınlamaktadır.

Murat Gülsoy teknoloji ve edebiyatı bir arada kullanan yazarlar arasındadır ve hipermetinlerinin de yer aldığı (<https://muratgulsoy.wordpress.com>) blogu, 2009'dan beri çeşitli yazıları ile güncellenmektedir. Yine 2009 yılında blog dünyasına dahil olan Metin Celal, "Okuduğum Kitaplar" (<http://okudugumkitaplar.blogspot.com>) adlı blogunda kendi yazılarını ve okuduğu kitaplar hakkındaki gönderilerini yayınlamaya devam etmektedir.

Cem Akaş'ın "Şefin Salatası" başlıklı blogu (<http://sefinsalatasi.blogspot.com>) 2010'dan beri güncellenmektedir ve yazarın öykülerini, makalelerini, kitap eleştirilerini yayınladığı kişisel blogudur.

Yekta Kopan'ın "Fil Uçuşu" (filucusu.blogspot.com) blogu çok uzun zamandır aktif ve güncel olarak blog dünyasında yer almaktadır ve sonrasında Kopan alan adı (domain name) olarak "Fil Uçuşu"nu <https://filucusu.yektakopan.com> adresine taşımıştır¹⁸. Yekta Kopan, 2010 yılından beri düzenli olarak blogunda gönderi yayınlamaktadır. Kopan, ilk gönderisinde okuma ve yazma merakını internetin nasıl pekiştirdiğini vurgular: "İnternette ilk tanıştığımında bu alışkanlığın en güzel evrelerinden biriyle karşı karşıya olduğumu düşünmüştüm. Daha fazla okumak için -daha fazla okunması için- yeni bir mecrayı kullanabilmek" (2010). Yekta Kopan'ın ilk blog gönderisi aynı zamanda elektronik edebiyat ve bloglar hakkındaki önyargılara da bir cevap niteliğindedir. "Kitap okumayı bir deniz kenarı eylemi olarak gören zihniyete ne diyebiliriz ki?" (2010) diyen Kopan'ın blogları; popüler olmaya başladığı günden beri ilgiyle takip ettiği blog dünyasına "Fil Uçuşu" ile katıldığını açıklar. "Okuduklarımdan, izlediklerimden, dinlediklerimden notlar düşeceğim bir blog. Daha çok kendim için tutacağım notlar... Bir çeşit günlük... Kimi zaman anlayacağım, kimi zaman sayıklayacağım yazılar... Elbette dahası da olacak; onu da zamana bırakıyorum" diyerek ilk gönderilerinde blog açma amacını ve blog içeriğini açıklayan geleneğe katılır. 12 yıldır güncellenmeye devam eden (ve devam etmesini umduğumuz) "Fil Uçuşu", blog dünyasının popüler ve en çok okunan blogları arasındadır.

Yazar blogcular arasında uzun süredir güncelleme yapmayanlar da vardır. Ahmet Güntan'ın (<http://ahmetguntan.blogspot.com>) 2009-2014 arasında gönderi yayınladığı blogu, Ali Lidar'ın (<http://lidar-kkyy.blogspot.com>) 2010-2016 yıllarında aktif olarak şiirlerini yayınladığı blogu ve Turgay

¹⁸ Maalesef ki Yekta Kopan'ın blogu silinmiştir, 28 Haziran 2023 tarihindeki erişim denememiz başarısız olmuştur. Ancak verilen bilgiler, 4 Nisan 2022 tarihine aittir. Bu durum, blog türünün geçici niteliğine bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Fişekçi'nin (<https://turgayfisekci.wordpress.com>) 2009-2020 arasında gönderi yayınladığı blogu hala elektronik edebiyat okurlarına açıktır.

Edebiyatın hayatla iç içe olması hasebiyle geçtiği yollarda internetle karşılaşmaması mümkün değildir. Dolayısıyla kişisel blogların edebiyat ile bağımlı yalnızca elektronik günce olması yahut herkese yazar olma fırsatı vermesiyle açıklamak yetersiz kalmaktadır. Bloglar, elektronik edebiyatın popöler yüzü olmasının yanı sıra yazma ve okuma biçimlerini değiştiren, güncel edebiyatın nabzını tutan yönüyle önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple edebiyat, sosyoloji, medya ve iletişim bilimleri gibi birçok disiplinin araştırma alanında yer almaya da devam edecektir.

5. Kişisel blogların otodidakt yönü: ücretsiz yaratıcı yazarlık atölyesi

İnternetin bilgiyi bir sınırlama yahut bir filtre olmaksızın dağıtması bir karmaşayı da beraberinde getirir. Bu bakımdan doğru ve güvenilir bilgiye ulaşabilmek için uzun bir uğraş ve araştırma gerekir. Blog türü, bu araştırma ve doğru bilgiye ulaşma sürecinde, kişisel ve otodidakt bir eğitim alanıdır. Bilgi yığınının arasında seçim yapmak ve doğruyu yahut gerçeği görebilmek kullanıcının niteliği ile paraleldir. Bloglar hem okurları hem de yazarları için bu yığın arasında seçmeyi, eleştirel bakmayı ve değerlendirmeyi öğretmektedir. Dolayısıyla dijital topluluklar arasında bloglar, ücretsiz bir okul veya atölye gibi olmasından dolayı ayrı bir yere sahiptir.

Gonca Telli Yamamoto ve Özgür Karamanlı Şekeroğlu *Sosyal Medya ve Blog* adlı çalışmalarında; blogların “öğrenme, paylaşma, aktarma, deneyim kazan[dır]ma” gibi işlevlerinin “bireysel, kurumsal ve toplumsal faydayı” sağladığını vurgular ve blogların işleyişini dörde ayırırlar: “Birincisi okuyucular açısından ihtiyacı olan bilgiyi ve kaynakları bulmak amacıyla kullanıcının işine yaramaktadır. İkincisi, bloglar kullanıcıları için hafifletilmiş bir akademi gibi düşünülebilir. Üçüncüsü, kurumların pazarlama iletişimlerini gerçekleştirmektedir. Dördüncüsü de toplumları bilinçlendirmektedir” (2020, s. 24). Birçok alt türe ayrılan blogların -teması, odak noktası yahut türü ne olursa olsun fark etmeksizin- içeriğin düzenlenmesi, düzenli ve güncel gönderi yayınlamanın gerekliliği gibi birçok niteliği kullanıcıyı eğitir ve araştırmaya teşvik eder. Tema ayarları, araç veya uygulama (widget) ekleme, reklam ekleme vs. gibi birçok konu yine blog dünyasından öğrenilebilmektedir. En basiti bir gönderinin okura etkili bir şekilde ulaşması için ipuçları ve yapılması gerekenler gibi birçok mesele de popöler blog yazarları tarafından değinilen konulardır. Dolayısıyla blog yazmaya yeni başlayanlar için her türlü bilginin kaynağı yine blog topluluğunda yer almaktadır.

Bireysel bloglarda ise yazmayı seven ve yazılarını okurla paylaşmak isteyen kullanıcılar, belirli bir takipçi kitlesine ulaşıncaya kadar kendi kendilerine gönderilerini şekillendirmeyi ve içeriklerini düzenlemeyi öğrenirler. Blog dünyasına edebiyatı ve yazmayı sevdiği için dahil olan bu tür blog kullanıcılarının gönderileri, yaratıcı yazarlık atölyelerinin öğrencilerine verdiği yazı ödevlerine benzemektedir. Bu bakımdan otodidakt bir yazma sürecinin dijital kültürdeki temsili, bireysel bloglardır.

Blog sahibi açısından gönderilere gelen yorumlar, takip eden kişilerin niteliği, takip ettiği ve etkileşimde olduğu diğer bloglar gibi birçok unsur, artık bir üyesi olduğu dijital topluluğun birbirini geliştiren ve etkileyen yönünden faydalanmasını sağlamaktadır. Yazma becerisini geliştirmek için blog açan birçok kişi blog dünyasının bu özellikleri sayesinde birçok yaratıcı yazarlık dersi almaktadır. Blog gönderisinin defalarca değiştirilebilmesi, yeniden düzenlenmesi veya silinmesi, başka bir deyişle içerik düzenlemesindeki bu özgürlük, kişinin kendi kendine yazma pratiği yapmasına imkân tanır.

Blog okuru açısından düşünüldüğünde ise takip ettiği bloglardan edindiği bilgi veya tecrübeler, ortak anı ve duygularda birleşen insanlarla karşılaşmanın etkisi, okuma deneyiminin bireyselliğinin kalabalık bir okuma faaliyetine dönüşmesi gibi nitelikleri bakımından bloglar, okuru birçok açıdan

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

geliştirmektedir. Kitap okuru yalnızdır ve kendi düşüncelerinden, iç dünyasından ibarettir. Blog okuru ise bu sınırların dışına çıkar. Böylece her kişinin biricik dünyasının duvarları yıkılır. Daha geniş bir perspektiften bakan okur düşüncelerini yorumlarda yazarak hem blog yazarından hem de diğer okurlardan cevaplar alarak kendi sınırlarını aşar, bir topluluğun parçası olması onun okuma deneyimini farklı bir seviyeye ulaştırır. Dolayısıyla blogların “hafifletilmiş bir akademi” (Telli Yamamoto ve Karamanlı Şekeroğlu, 2020, s. 24) olarak işlevi aşikârdır.

Kişisel blogların yaratıcı yazarlık atölyesi niteliği, blog yazarlarının uzun süren denemelerinin sonunda kitap yazmalarına yardımcı olmaktadır. “Dizüstü edebiyat” kategorisinde blogların basılmasından farklı olarak birçok blog yazarının çeşitli edebi türlerde kitapları yayınlanmaktadır.

Zeynep Albaraz Gençer’in blogu (<https://albaraz.com>), bir yazma atölyesi olarak kişisel blogların etkisinin göstergesidir. Wordpress altyapısını kullanan blogun “Kim Miyim” başlığında blog yazarı kendini “meraklı, her haltı öğrenmek isteyen; mümkün olduğunca ağız dolusu gülerken bu garip dünyaya nanik yapmaya heveslenen, yiyen, içen, gezen, okuyan, bakarken ‘görmeye’; olana bitene seyirci kalmamaya çalışan, avaz avaz şarkı söyleyen, dans eden ve henüz hayatı istediği gibi şekillendirebileceğini zanneden terütaze bir insan” olarak tanıtır (<https://albaraz.com/kim-miyim/>). 30 Ocak 2022’de yayınladığı gönderisinde ise kitap çıkardıktan sonra blogunu ihmal ettiğini söyleyen Gençer, “Oysa ki burası benim kalem, kimse bilmezken zehrime döktüğüm oyun alanımdı” (2022) dediği blog yazma sürecinde hiç tanımadığı blog okurlarının desteğini vurgulamaktadır. Liebster Ödülü’ne aday gösterilen blog yazarı, “Blog yazmaya başladıktan sonra hayatınız nasıl ve ne yönde değişti?” sorusuna şu yanıtı verir: “‘Yazmak’ eylemi ile önce tanış, sonra dost olduk. Kendi kendime yazdığımı zannederken, seneler içinde yüzlerce insana ulaşmaya başladım. Hayatımın mihenk taşlarından biri oldu ‘yazmak’. Durduramadım, kitap çıkardım. (Bilmeyenler için: İçimdeki Kaktüs. Şu anda 3. baskıda. Tüm gelir KAÇUV’a bağışlanmaya devam ediyor)” (2020).

Blog yazma serüvenine kitap yayınlamak devam edenler arasında olan Caner Almaz (<https://yazdikdaneoldu.tumblr.com>), 2012 yılından beri düzenli olarak gönderi yayınlamaktadır. 18 Şubat 2022’de yayınladığı gönderide işinden istifa ettiğini ve “sadece yazmaya karar verdiğini” belirtir. Bu gönderisinde yeni romanını yazmak için çalışmalarına başladığını blog okurlarına duyuran Almaz’ın öyküleri *Kırgın Anlatıcı* adıyla 2017’de Alakarga Sanat Yayınları tarafından basılmıştır. İlk romanı *Yaşamaklar* ise 2021’de Everest Yayınları’ndan çıkmıştır. Caner Almaz, blog gönderisinde yazmaya başladığı yeni romanının bir “devam romanı” (18 Şubat 2022) olduğunu belirtir. *Yaşamaklar*’ı yazarken yaşadıklarını, yazma sürecini ve deneyimlerini blogunda paylaşmıştır.

Ayrıca anonim olarak kalmayı sürdürerek kitaplarını yayınlayan blog yazarları da vardır. Örneğin Adamkarga (<https://adamkarga.net>), 2020’de Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık tarafından basılan *İsmi Hak Etme Dardındaki Öykü* başlıklı öykü kitabında Adamkarga adını kullanır. Çeşitli dergi ve fanzinlerde yazarlarla yaptığı röportajlara da blogunda yer veren Adamkarga, “Kişisel Notlar” etiketinde günlük yaşantısından, düşünce ve duygularından bahsettiği gönderilerini yayımlar. Bunun yanı sıra öykülerine, okuduğu kitaplar hakkındaki yazılarına, izlediği oyunlara dair fikirlerine ve ilgi alanına giren birçok konuya blogunda yer vermektedir. Öyküleri ve romanları yayınlanan bu yazarların yazma serüvenine bloglarla başlaması, blogların yazma pratiğine katkısının göstergesidir. Kitapları yayınlansa da blog yazmayı sürdürmeleri ise blog yazarlığını ayrı olarak değerlendirilmek gerektiğinin işaretidir. Başka bir deyişle, elektronik edebiyat içerisindeki türlerin yazarları farklı bir sınıflandırmayı gerektirmektedir.

Adres	Address
<i>RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi</i>	<i>RumeliDE Journal of Language and Literature Studies</i>
e-posta: editor@rumelide.com	e-mail: editor@rumelide.com,
tel: +90 505 7958124	phone: +90 505 7958124

6. Bir “bellek mekânı” olarak kişisel bloglar

Bellek, yalnızca hatırlamayı içermez. Aynı zamanda unutmamanın etkisiyle yanılısamaya açıktır. Pierre Nora, belleğin “üretilen yaşamın kendisi” olduğunu vurgular ve ona göre bellek, “anımsama ve unutmama diyalektiğine açık, onların sürekli biçim değiştirmelerinden habersiz, her türlü kullanımlara ve el oyunlarına karşı çok duyarlı, uzun belirsizliklere ve ani dirilmelere elverişlidir ve devamlı bir gelişim halindedir” (2006, s. 19). Nora’ya göre “Süreklilik duygusunun kökü mekândadır” (2006, s. 17) ve bellek gerçek çevresinden mahrum kaldığı için artık bellek mekânlarından bahsedebiliriz.

Teknolojik gelişmeler ve dijital çağın başlangıcı, bellek meselesine verilen ehemmiyeti arttırır. Jan Assmann *Kültürel Bellek* adlı çalışmasında, dijital çağın bellek üzerindeki etkisini dile getirir: “yeni elektronik medya ile bellek dışı kaydın (dolayısıyla da yapay belleğin) mümkün olduğu bir çağın içindeyiz; böyle bir gelişim, matbaanın ve ondan önce yazının keşfine eş değerde bir kültürel devrim anlamına geliyor” (2015, s. 17) der. Dijital çağ, bellek mekânlarının da dönüşümüne yol açar. “Denilebilir ki artık insanlığın belleği, yazı yerine bilgisayar ve bilgisayar sistemleri ile yönetilmektedir” (Yalçın Çelik, 2016, s. 460). Bu değişimi en açık şekilde, sosyal medyanın günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmesinde görmekteyiz. Dijital platformlar, kişisel hikâyelerimizi paylaştığımız ve kaydettiğimiz, geçmiş ve şimdiki kurguladığımız mekânlara dönüşmüştür. Bu dönüşümün başlangıcı ise blog türü ile gerçekleşir.

Hayatlarını kaydetme ve paylaşma arzusu, bireyleri blog açmaya itmektedir. Kişisel bloglarda “Hakkımda” kısmında, blogger profillerinde veya ilk blog gönderisinde bu motivasyonlarından bahsederler. Kişisel blog sahipleri, yazı yazmayı seven insanlardır ve bu kişiler yaşamlarını elektronik günlükte kayıt altına alma amacıyla blog açar. Blog, kişisel bir web sayfası olmaktan çok daha fazla bir bireyselliği barındıran bir türdür. Dolayısıyla kişiler için bu sayfalar şahsî bir müze niteliği de taşımaktadır. Bir “bellek mekânı” olarak da düşünebileceğimiz kişisel bloglar, yazarın hazır temaları kullansa dahi, en ufak ayrıntısına kadar kendi tasarladığı bir alandır. “Belleğin ölümlülüğünde zımnen var olan geçiciliğe karşı kendimizi yapay bellekler geliştirerek sağlama almışızdır. En eski bellek yardımcısı yazıdır” (Draaisma, 2014, s. 19). Bu bağlamda kişisel bloglar, yapay bellek mekânları olarak kurgulanmaktadır. Günlük tutma amacıyla yayınlanan bloglarda, geçmişin ve şimdinin (deneyimlerin) elektronik ortamda saklanmasıyla bireysel bir “bellek mekânı” inşa edilmektedir. Douwe Draaisma’nın bahsettiği “bellek metaforları” arasında “Güvercinlik veya kuşhane” imgesi blogları çağırıştır ve nitekim kişisel bloglar da bir “fiziksel bellek imgesi” olarak “bilginin korunmasını, bir deneyimin kapalı bir mekânda muhafaza edilmesi”ni sağlar ve “Bir şeyi hatırlamak isteyen bir kişi bu mekâna tekrar girerek muhafaza altında tutulan şeyleri tekrar elde etmeye çalışır” (2014, s. 51). Günlük olarak yayınlanan bloglar, bireysel bir amaca hizmet etmektedir. Ancak aynı zamanda bu blogların paylaşımına açık olması şahsi olanın toplumsala içkinliğini de pekiştirmektedir. Bireyin yaşantısını sergilemekten ve bunu bir gösteri aracı kılmaktan kaçınmaması kişisel bloglarda görülmektedir.

Kişisel blog örneği olan “Rengin’le Renkli Hayat...” (<https://renginim.blogspot.com>) başlıklı blog, yazarın anılarının, günlük yaşantısının ve duygularının yer aldığı gönderilerden oluşmaktadır. Var olan Blogger temalarından birinin kullanıldığı blog, reklam da içermektedir. 406 takipçiye sahip blog yazarı, kendi çektiği fotoğraflarını da gönderilerine eklemektedir. Yorum etkileşiminin de görüldüğü ve 2008’den beri güncellenen “Rengin’le Renkli Hayat...”, tam manasıyla gündüktür. Bu bakımdan da bir bellek mekânı niteliğindedir.

“Evrenin Dünyası” (<https://evrenin.blogspot.com>) başlıklı blog ise 2006 yılından beri güncellenmektedir. Blog yazarının gezi yazılarını, denemelerini, öykülerini ve şiirlerini yayınladığı blog,

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

501 takipçi tarafından okunmaktadır. Ayrıca yorum etkileşiminin de görüldüğü blog, yazarının yaşantısını görseller, videolar ve bağlantılar ile tasarladığı kişisel bloglara örnektir.

1950 doğumlu Ece Evren'in blogu (<https://www.eceevren.com>), alan adına sahip bloglar arasındadır. Bu kişisel blog da bir bellek mekânı olarak tasarlanmış bloglara örnek gösterilebilir. Şiirlerini, öykülerini, sesli şiirlerini, gündelik yaşantısında ilgisini çeken her şeyi ve yaşamında onu etkileyen konuları yazan Evren, "Hakkımda" başlığında kendini tanıtır ve "Neden blog açtın Ece?" sorusuna verdiği yanıtta tasnif edeceği yüzlerce yazısı olduğundan bahseder ve blog yazmanın ciddi bir iş olduğunu fark ettiğini belirtir (2016). Tasarım olarak diğer bloglardan farklıdır ancak blog özelliklerinin hepsini içermektedir. Yorum etkileşiminin fazla olduğu bu kişisel blogda reklamların yanı sıra bir de ziyaretçi defteri yer alır. 508 takipçisi olan "Ece Evren'in Kişisel Blogu" için yazarın tasarladığı elektronik bir "bellek mekânı" diyebiliriz. Bütün kişisel bloglar günlük olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda görseller, bağlantılar, video veya müzikler ile kurgulanan kişisel bir elektronik müze yahut bellek mekânı olarak bloglar okurlarına ulaşmasalar dahi yazarların kendi kişisel tarihleri açısından ayrı bir ehemmiyete sahiptir.

Ne şekilde değerlendirilirse değerlendirilsin, blogların bireyin yaşamına ve toplumsal yaşama etkisi göz ardı edilemez. Jusdanis'in vurguladığı gibi "internet teknolojileri", "toplumsal yaşama getirebileceğimiz kolektif hayali ve entelektüel enerjiyi" sağlamaktadır. Ayrıca Jusdanis'e göre internet, "insan davranışına yeni bir bakış açısı kazandırır" (2011). Onun edebi olanla ilişkilendirdiği bu yeni bakış açısı, insanların hayatlarına farklı şekilde dahil olmamıza imkân sağlamaktadır. Dolayısıyla empatiyi içeren bu "bağlantılılık", edebiyatın daima faydalandığı bir "insanî değer"dir. "Ve şimdi internet bunu başarmayı daha da mümkün kılıyor" (Jusdanis, 2011). Bu bağlamda, kişisel bir müze olarak nitelendirdiğimiz bloglar, bireylerin şahsî tarihlerini kayıt altına alarak "bellek mekânı" kurmalarına imkân vermesinin yanı sıra, kurgusal açıdan birer edebi metin niteliği de taşımaktadır. Blog yazarlarının kişisel serüvenlerini okuyanlar ise hiç tanımadıkları insanların yaşamlarına internetin sağladığı iletişim ve etkileşim imkânları ile dahil olmaktadır.

7. Sonuç

Günümüz insanının temel ihtiyaçlarından birine dönüşen internet, yaşamın her alanına tesir etmektedir. 1990'da "World wide web"ın ortaya çıkışıyla artan internet kullanımı blogların doğuşunu da sağlar. Blog, sosyal medyanın ilk formu olarak nitelendirilebilir. Günlük yaşam ile iç içe geçmiş olan internet ve sosyal medya, ortaya çıktığı andan itibaren sanat ve edebiyatta da yerini alır. Bugün artık "e-kitap basılı kitabın sonunu mu getirecek" endişesinin bir anlamı kalmamıştır. İnternet ve özellikle bloglar, okuma biçimlerini değiştirmiş ve böylece edebiyatın değeri farklı bir boyut kazanmıştır.

Türkiye'de 2000'li yılların başında popülerleşen bloglar, elektronik edebiyatın popüler türü olarak değerlendirilebilir. Kişisel bloglara odaklanan bu çalışmada, çeşitli yazma motivasyonları ile blog açan kullanıcıların edebiyata olan ilgisi açıkça görülmektedir. Bu bakımdan kişisel blogların elektronik edebiyatın popüler türü olduğu söylenebilir.

Kişisel bloglarda günlük, gezi yazısı, öykü, şiir, roman ve deneme gibi birçok yazın türünde gönderiler yayınlanmaktadır. Tek bir tema çerçevesinde sınıflandırılmayan bu bloglar, amatör olarak edebiyat ile ilgilenen ve yazmayı seven kullanıcılar için ücretsiz bir yazarlık atölyesi niteliğindedir. Sadece günlük olarak yayınlanan kişisel bloglarda ise bir "bellek mekânı" inşası söz konusudur. Özellikleri açısından blog, bireyin okuma ve yazma deneyimlerine etki eder. Bu bakımdan blog, kişinin gelişimlerine katkı sağlayan bir okul vasfı taşımaktadır.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

Sosyal medya platformlarının artması ile bloglar da genişlemiştir. Instagram, Twitter gibi birçok dijital alanda blog yazarlığı yapanlar vardır. Dijital dünyanın bu hızlı değişimi gösteriyor ki blog ve blog yazarlığı devam edecek ve elektronik edebiyattaki yerini sağlamlaştıracaktır.

Kaynakça

- Assmann, J. (2015). *Kültürel bellek- eski yüksek kültürlerde yazı, hatırlama ve politik kimlik*, (Çev. Ayşe Tekin), İstanbul: Ayrıntı.
- Albaraz Gençer, Z. (2022). Gecikmiş bilgilendirme, <https://albaraz.com/2022/01/30/gecikmis-bilgilendirme/>, (Erişim tarihi 26.06.2023).
- Albaraz Gençer, Z. (2020). Ödül adaylığı, gurur ve bizim Liebster, <https://albaraz.com/2020/11/30/odul-adayligi-gurur-ve-bizim-liebster/>, (Erişim tarihi 26.06.2023).
- Almaz, C. (2022). 18 Şubat 2022, <https://yazdikdaneoldu.tumblr.com/day/2022/02/18>, (Erişim tarihi 27.06.2023)
- Baudrillard, J. (2020). *Tüketim Toplumu- Söylenceleri Yapıları*, (Çev. Nilgün Tural, Ferda Keskin), İstanbul: Ayrıntı.
- “Blog”, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Blog>, (Erişim tarihi 17.11.2021).
- Blood, R. (2000). Weblogs: A History and Perspective, Rebecca's Pocket, 07 Eylül 2000, http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html. (Erişim tarihi 10.01.2022)
- Castells, M. (2008). *Enformasyon Çağı: Ekonomik, Toplum ve Kültür Cilt 1-Ağ Toplumunun Yükselişi*, (Çev. Ebru Kılıç), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çınar, Ş. (2012). Edebiyatta yeni bir tür: bloglar. İstanbul Bilgi Üniversitesi SBE Karşılaştırma Edebiyat, yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Çınar, Ş. (2013). Gelişen bir tür olarak bloglar, *Kitap-lık*, 168, 4-16.
- Debord, G. (2020). *Gösteri toplumu*, (Çev. Ayşen Ekmekçi ve Okşan Taşkent), İstanbul: Ayrıntı.
- Draaisma, D. (2014). *Bellek metaforları – zihinle ilgili fikirlerin tarihi*, (Çev. Gürol Koca), İstanbul: Metis.
- Ekici, A. (2013). Blog edebiyatı üzerine üç parantez, *Kitap-lık*, 168, 17-19.
- Erbaş, T. (2011). Türkiye’de Tumblr Blog Ortamındaki Popöler Blogcuların Kullanım Pratikleri, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım, yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Evren, E. (2016). Hakkımda, https://www.eceevren.com/p/hakkmda_80.html, (Erişim tarihi 30.06.2023).
- Jusdanis, G. (2011). “Is the Internet Literary?”, 05.20.2011, Arcade, <https://arcade.stanford.edu/blogs/internet-literary> (Erişim tarihi 17.11.2021).
- Kopan, Y. (2010). Bir kesekağıdı imalatçısının itirafları!, 3 Ocak 2010, Fil Uçuşu, <https://filucusu.yektakopan.com/bir-kesekagd-imalatcsnn-itiraflar/>
- Miller, Carolyn R.; Shepherd, Dawn. (2004). Blogging as Social Action: A Genre Analysis of the Weblog. University of Minnesota. Erişim adresi: The University of Minnesota Digital Conservancy, <https://hdl.handle.net/11299/172818> (Erişim tarihi 17.11.2021).
- N. Narda (2021). “Küçük demişken/Blogger Buluşması”, 31 Aralık 2021, in my blue castle, <https://mavikalemdekiler.blogspot.com/2021/12/kucuk-demisken-blogger-bulusmas.html#more>
- Nora, P. (2006). *Hafıza mekânları*, (Çev. Mehmet Emin Özcan), Dost Kitabevi Yayınları.
- Özdenören, R. (2004). Sanal ortamda edebiyat, *Hece*, Yıl: 8, Sayı: 96, 44-45.
- Sevinç, S. S. (2015). Her şeyin başı blog, İstanbul: Optimist.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Telli Yamamoto, G. ve Karamanlı Şekeroğlu, Ö. (2020). *Sosyal Medya ve Blog*, İstanbul: Kriter.

Walker Rettberg, J. (2014). *Blogging* (Second edition), Cambridge: Polity Press.

Yalçın Çelik, D. (2016). Yazının sözden üstmetin'e (Hipermetin'e) yönelen evrimi, *Hece*, 20 (234-235-236), 458-471.

İncelenen Blog Listesi

Blog Başlığı	Adres	Yayın Aralığı	İçerik	Takipçi
Zeugma	https://anfaengerwritter.blogspot.com	2008-... (2023)	Günlük, hikâye	955
Aydan Atlayan Kedi	http://aydanatlavyankedi.blogspot.com/	2008-2021	Günlük	1389
Gece Kütüphanesi	http://bibliofk.blogspot.com	2010-2021	Kitap yorumları	1055
Bi Garsonun Anıları	http://bigarsonunnilari.blogspot.com/	2010-... (2023)	Günlük, hikâye	133
Kayıp Hikayeler	http://bilinmeyenhikayelerim.blogspot.com	2017-2022	Hikâye	Takipçi sayılarını eklememiş
Benim de Okuyacaklarım Var	http://birazkitap.blogspot.com	2010-... (2023)	Kitap yorumları	245
Define Adası	http://definesoysal.blogspot.com/	2010-... (2023)	Günlük (Karma)	201
Asortik Krep'in Blogu	http://asortik-krep.blogspot.com	2005-2022	Günlük	760
Derin Hakikatler (Yazar: Levent Cantek)	http://derinhakikatler.blogspot.com/	2006-... (2023)	Popüler kültür, edebiyat incelemeleri	695
Armağan Ekici	http://ekici.blogspot.com/	2004-... (2023)	Yazılar, "Okuma notları"	Eklenmemiş
arrakis	http://extraterrestrietierra.blogspot.com/	2012-... (2023)	Günlük, Gezi yazıları	232
Vladimir'in Derdi	http://hakikivladimir.blogspot.com/	2007-... (2023)	Günlük, anı	687
Kitap Eylemi (Yazar, gönderilerini sadece davetli okuyuculara açık hale getirmiştir. Tablodaki veriler 28 Haziran 2023 tarihine aittir.)	http://kitapeylemi.blogspot.com/	2011-... (2023)	Kitap yorumları	1364
Kitaplardan Anlamayan Adam (Yazar: Utku Yıldırım)	http://kitaplardan anlamayanadam.blogspot.com , https://kitaplardan anlamayanadam.com (2020-)	2011-... (2023)	Kitap yorumları	(Blogspot adresindeki takipçi sayısı: 424)

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Veni, vidi, vici...	https://albaraz.com	2009-2022	Günlük, hikâye, şiir, gezi yazıları (<i>İçimdeki Kaktüs</i> (2019))	455
Bendenbana	https://bendenbanablog.com	2015-... (2023)	Günlük	1446
Özlem Soydan	https://ozlemsoydan.wordpress.com	2013-... (2023)	Günlük, hikâye, inceleme, gezi yazıları, deneme	951
Okuduğum Kitaplar (Yazar: Metin Celal)	http://okudugumkitaplar.blogspot.com/	1996*-... (2023)	Kitap eleştirileri (dergi ve çeşitli yerlerde yayınlanan yazıları)	Takipçi sayısı eklenmemiş
Okuduklarım, İzlediklerim	http://okumayetisi.blogspot.com	2010-2022	Kitap ve film yorumları,	245
Cem Akaş- şefin salatası	http://sefinsalatasi.blogspot.com/	2010-... (2023)	Öykü, makale	213
Ceyhun Özdemir- Kişisel Blog	https://ceyhunozdemir.com	2014-... (2023)	Şiir, deneme, günlük	Takipçi sayısı eklenmemiş
Eski Usul	http://eskiusul.blogspot.com	2010-... (2023)	Kitap yorumları, günlük, karma kişisel blog	184
Dipnotski- Kitap Kokusu	https://dipnotski.com	2014-... (2023)	Kitap tanıtımları	1467
Kitap Gibi (Yazar: Gül Akça)	https://gulakca.blogspot.com	2012-... (2023)	Kitap yorumları	266
Kedidir o kedi	https://kedidirokedi.tumblr.com	2011-... (2023)	Günlük, kitap alıntıları, müzik ve video (karma kişisel blog)	Takipçi sayısı eklenmemiş
Konserve Ruhlar	https://konserveruhlar.wordpress.com	2012-... (2023)	Günlük, Öykü, Gezi yazıları, Kitap tanıtımları	405
La Paragas- Fuayeden Yazılar	https://laparagas.blogspot.com/	2008-... (2023)	Günlük, öykü, roman, gezi yazıları, Kitap tanıtımları, Film yorumları	405
Murat Gülsoy	https://muratgulsoy.wordpress.com/	2009-... (2023)	Söyleşiler, Hipermetinler, Yazılar ...	1249
Şiir-Kitap-Kültür (Yıldız Tokmak)	https://saireyn.tumblr.com	2013-... (2023)	Günlük, deneme, Kitap ve film yorumları, Alıntılar	Takipçi sayısı eklenmemiş
Şiir	https://siir-defterim.tumblr.com	2014-... (2023)	Şiir alıntıları	Takipçi sayısı eklenmemiş
"Çünkü aşk yazılıdır"	https://yazdikdaneoldu.tumblr.com	2012-2022	Günlük, Öykü, kitap alıntıları (<i>Kırgın Anlatıcı</i> (2017), <i>Yaşamaklar</i> (2021))	Takipçi sayısı eklenmemiş

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

LEYL	https://zeynono--elif.blogspot.com/	2008-... (2023)	Günlük, şiir, kitap tanıtımı	408
Aylak Editör	https://aylakeditor.blogspot.com	2016-... (2023)	Karma kişisel blog	186
Gizli Özne	http://gizlioznee.blogspot.com	2014-... (2023)	Günlük, deneme, kitap tanıtımları	277
Bir	https://metebilge.blogspot.com (http://birrikim.blogspot.com , http://sararanyapraklar.blogspot.com , https://birvarmiisbiryokmuus.blogspot.com)	2005-... (2023)	Günlük, Öykü, Gezi yazıları, Kitap tanıtımları	829
Okumak Hayattır	https://sevimli-kitaplar.blogspot.com	2017-... (2023)	Kitap yorumları, günlük	366
Satır Arası	http://gulsahoptas.blogspot.com	2011-... (2023)	Günlük, kitap yorumları	574
Rengin'le Renkli Hayat	https://renginim.blogspot.com	2008-2022	Günlük	406
Evrenin Dünyası	https://evrenin.blogspot.com	2006-... (2023)	Günlük, gezi yazıları, öykü, şiir	501
Ece Evren'in kişisel blogu	https://www.eceevren.com	2015-... (2023)	Şiir, hikâye, sesli şiir, video sohbetler ...	509
Kelimeler Benim	https://kelimelerbenim.com	2008-... (2023)	Günlük, hikâye (karma kişisel blog)	1440
internet günlüğü- Evren Soyuçok	http://www.evrenunlugu.net	2005-... (2023)	Günlük	Takipçi sayısı eklenmemiş
!!!Ivır Zıvır Enstitüsü!!!	https://hayalmevalbuschra.blogspot.com	2010-... (2023)	Günlük	1835
Gürsel Korat	http://www.gurselkorat.com	2007-... (2023)	Kendi yazıları	186
adamkarga- bir kişisel blog	https://adamkarga.net	2009-... (2023)	Günlük, öykü, kitap yorumları vb. (Karma kişisel blog)	Takipçi sayısı eklenmemiş
serablog	http://frailsoul.blogspot.com	2005-... (2023)	Kitap tanıtımları, günlük	461
Kütüphanemden Kitap Manzaraları	https://benherneysemo.blogspot.com	2012-... (2023)	Kitap ve film yorumları (Karma kişisel blog)	1115
Dikkat Çekiyorum - Kişisel Blog Şeysi	https://dikkatcekiorum.blogspot.com	2011-... (2023)	Kitap ve film yorumları (Karma kişisel blog)	316
in my blue castle	https://mavikalemdekiler.blogspot.com	2010-... (2023)	Günlük, kitap değerlendirmeleri	384

Adres | Address*RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi**RumeliDE Journal of Language and Literature Studies***e-posta:** editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124**e-mail:** editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Hayal Kahvem	http://hayalkahvem.blogspot.com	2008-... (2023)	Günlük, kitap ve film yorumları	2342
Maviye İz Süren	http://bahargulce.blogspot.com	2011-... (2023)	Günlük, şiir, öykü (basılı bir öykü kitabı var <i>Maviye İz Süren</i>)	759
Leylak Dalı	https://leylakdali.blogspot.com	2009-... (2023)	Günlük, kitap yorumları	1366
Kafa Dergi!	http://kafadergi.blogspot.com	2013-... (2023)	Günlük, hikâye ve roman (<i>Ters Düz</i> (2021), <i>Uçurum Zamanı</i> (2021))	760
Sevdadan Karakalem Yazılar	https://sevdadanyazilar.blogspot.com	2012-... (2023)	Günlük, deneme, kitap önerileri	575
Ruhsuz Atmaca	https://ruhsuzatmaca.blogspot.com	2012-... (2023)	Günlük, şiir, deneme	480
Çınar	https://nurmer.blogspot.com	2009-2022	Şiir, günlük, deneme	236
Gülçince	https://gulcince.blogspot.com	2010-... (2023)	Günlük, gezi yazıları	Takipçi sayısı eklenmemiş
Berya'nın Kaleminden	http://belgineryavuz.blogspot.com	2009-... (2023)	Günlük, öykü, deneme	129
Kıyıları Mutedil Açıklar Kaba Dalgah	http://kiyilarmutedil.blogspot.com	2006-... (2023)	Günlük, öykü, deneme	672
Elif'in Kütüphanesinden	http://elifinkutuphanesinden.blogspot.com	2010-... (2023)	Kitap alıntıları	227
Göçebe Düşünceler	https://haruncagan.blogspot.com	2006-... (2023)	Günlük, öykü, kitap tanıtımları	684
Parçalanmış Gülüşler	http://gonulsokak.blogspot.com	2012-... (2023)	Günlük, öykü, şiir (<i>Parçalanmış Gülüşler</i> (2016), <i>İçimde Ölen Biri Var</i> (2019))	599
Büyülü Gerçeklik	https://www.buyulugerceklik.com	2009-... (2023)	Günlük, öykü, şiir, gezi yazıları vb.	242
Yürekte Kaleme	http://hamiyetakan.blogspot.com	2006-... (2023)	Şiir, deneme, günlük	310
Erguvan Kalem - Yazı, rüyadır.	https://erguvankalem.blogspot.com	2010-... (2023)	Günlük, kitap tanıtımları vb. (Karma kişisel blog)	332

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124